

TÜRKİYE EKONOMİ KURUMU

TARTIŞMA METNİ 2012/44

[http ://www.tek.org.tr](http://www.tek.org.tr)

İKTİSADA GİRİŞ DERSLERİNDE ÖĞRENCİLERİN ÖĞRENME GÜÇLÜKLERİNİN BELİRLENMESİ

Bedriye Tunçsiper ve Dilek Sürekçi

Bu çalışma "İKTİSAT EĞİTİMİ (ULUSAL İKTİSAT EĞİTİMİ SEMPOZYUMU)", başlığı ile Prof. Dr. Ercan UYGUR editörlüğünde hazırlanan ve 2005 yılında TEK yayını olarak basılan kitapta yer almaktadır.

Temmuz, 2012

İKTİSADA GİRİŞ DERSLERİNDE ÖĞRENCİLERİN ÖĞRENME GÜÇLÜKLERİNİN BELİRLENMESİ

Bedriye Tunçsiper^(*) - Dilek Sürekçi^(**)

1. GİRİŞ

İktisada Giriş dersi, iktisat eğitiminin temel derslerinin başında gelmektedir ve birinci sınıfta iki dönem okutulmaktadır. Bununla birlikte birçok yüksek öğretim kurumunun çeşitli bölümlerinde alınması zorunlu olan temel dersler arasında yer almaktadır. İktisat eğitiminin başarı ile tamamlanmasında İktisada Giriş dersinin öğrenciler tarafından anlamlı bir şekilde kavranmasının önemi büyüktür.

Literatürde, alan öğrenimine yönelik öğrenme güçlükleri ile ilgili yapılan çalışmalar incelendiğinde; biyoloji eğitiminde (Bahar 2001; Bahar & Johstone & Hansel 1999; Johstone & Mahmoud 1980), kimya eğitiminde (Johnstone 1993, Johnstone & McDonald & Webb 1977), ve eğitim psikolojisi alanında (Ausubel & Novak & Hanesian 1978) benzer çalışmalar bulunmaktadır.

İktisat Bilimi ile ilgili olarak literatürde, iktisat derslerinin öğrenilmesinde sorun yaşandığı ve bunun giderilmesi için özellikle öğrencilerin aktif katılımını sağlayan bazı yöntemlere yönelik uygulamaların yapıldığı çalışmalara rastlanmıştır. (Cohn 1999; Greenlaw 1999; Chizmar & Walbert 1999; Truckman 1988). Yapılan çalışmalarda, öğrencilerin iktisat derslerini zor ve sıkıcı bulmalarının temel nedeni, soyut ve oldukça karmaşık pek çok iktisadi terimle yeni karşılaşmaları olarak belirtilmektedir. Bu sorunun giderilmesinde ise bilgisayar destekli eğitimin önemini vurgulamışlardır. Bu uygulama sayesinde, öğrencilerin iktisat kavramlarına daha fazla hakim oldukları, motivasyonlarının arttığı ve aktif katılıma bağlı olarak, öğrenimlerinden sorumlu hale geldikleri ifade edilmektedir.

İktisat öğreniminde güçlüklerin giderilmesi amacıyla aktif katılımı artırmaya yönelik çalışmalar bulunmakla birlikte, İktisada Giriş dersi ile ilgili hangi konuların öğrenilmesinde güçlük yaşandığına yönelik bir güçlük endeksi belirlenmesi çalışmasına rastlanmamıştır. Bir dersin zor anlaşılma nedenlerini belirlemeye çalışırken, konular arasında öğrenme güçlüğü açısından farklılıklar olup olmadığını ve eğer varsa böyle bir farklılığın nedenlerinin ortaya konulması önem taşımaktadır. Çünkü öğrencilere dersin tamamı mı yoksa ağırlıklı olarak bazı konular mı zor geliyor konusunda yapılacak analizler sorunun kaynağına önemli ölçüde ışık tutacaktır.

Bu açıklamalar doğrultusunda, İktisada Giriş dersinin öğreniminde yaşanan zorlukların belirlenmesi ve bu zorlukların ortadan kaldırılmasına yönelik çözüm önerilerinin ortaya konulması büyük önem taşımaktadır.

Çalışmada, öncelikle İktisada Giriş dersinde öğrencilerin anlamada zorlandıkları konuların belirlenmesi hedeflenmiştir. Bu amaçla güçlük endeksi belirleme anketi kullanılmış ve anket sonuçlarına bağlı olarak konuların güçlük endeksleri hesaplanmıştır. Daha sonra zor bulunan konuların nedenlerinin belirlenmesi amacıyla öğrencilerle ikili görüşmeler yapılmıştır. Bu görüşmelerde açık uçlu sorulardan oluşan ikili görüşme anketi kullanılmıştır. Çalışmanın sonuç ve öneriler kısmı ikili görüşme anketlerinin içerik çözümlemelerine bağlı olarak oluşturulmuştur.

---

^(*) Prof. Dr., Balıkesir Üniversitesi, İİBF, İktisat Bölümü Öğretim Üyesi.

^(**) Balıkesir Üniversitesi, Bandırma İİBF, İktisat Bölümü Araştırma Görevlisi.

2. KONULARIN GÜÇLÜK ENDEKSLERİNİN BELİRLENMESİ

A. Yöntem

Çalışmanın ana kütesini, Bandırma İktisadi ve İdari bilimler Fakültesi İktisat, İşletme ve Maliye bölümleri oluşturmaktadır. Örneklem hacmini, bir veya iki dönem önce İktisada Giriş dersini alan 327 öğrencinin %63.3'ünü temsil eden 207 öğrenci oluşturmaktadır.

Çalışmada ilk veriler zorluk (güçlük) endeksi belirleme anketi düzenlenerek elde edilmiştir. Ankette İktisada Giriş dersinin konuları 46 ana başlıkta listelenmiştir. Listelenen konular Tablo 1'de yer almaktadır.

Anket, öğrencilere elden dağıtılmış ve toplanmış, anketlerde her konu için zorluk derecesini belirlemeye yönelik dört seçenek sunulmuştur. Bu seçenekler şöyledir;

- Kolay (Zorlanmadan anladım)
- Orta Zorlukta (Güçlük çektim ama anladım)
- Zor (Hala anlamıyorum)
- Bu konuyu görmedim.

Elde edilen anket sonuçlarına bağlı olarak her konu için "Güçlük Endeksi" hesaplanmış ve konu güçlük endeks değerlerini gösteren tablolar oluşturulmuştur. Güçlük Endeksi hesaplamasında şu formül kullanılmıştır:

$$\text{Güçlük Endeksi} = \frac{N_d}{N_t - N_n} \times 100$$

N_t = Ankete katılan toplam öğrenci sayısı (geçersiz işaretlemeler ve işaretli bırakılan konular ankette sıfır sayısı ile değerlendirmeye alınmıştır.)

N_d = Zor (hala anlamıyorum) diyen öğrenci sayısı.

N_n = Bu konuyu görmedim, diyen öğrenci sayısı.

Uygulanan ankette zorluk derecesi sorulan konular Tablo 1'de verilmiştir.

Tablo 1: Ankette Yer Alan İktisada Giriş Dersi Konuları

SIRALAMA	KONULAR
1	Ana Kavramlar (Üretim, Mal, Hizmet ve Fayda), Pozitif İktisat-Normatif İktisat Kavramları
2	İktisat Biliminde Teorilerin Oluşturulması
3	Her Ekonominin Ana Sorunları (İşsizlik, Enflasyon, Ödemeler Dengesi)
4	Talep Tanımları ve Talep Fonksiyonu, Bireysel Talep, Piyasa Talebi ve Talep Kanunu
5	Talebin Fiyat Esnekliği
6	Arz Çizelgesi ve Arz Eğrisi, Firma Arzı ve Endüstri (Piyasa) Arzı, Arz Değişmesi ve Arz Eğrisi Üzerinde Hareket
7	Arz Esnekliği
8	Tam Rekabet Piyasasında Denge Fiyat (Piyasa Fiyatı), Tam Rekabet Piyasasının Tanımı, Arz ve Talep Değişmelerinin Piyasa Fiyatına Etkisi, Piyasa Dengesi ve Zaman
9	Arzı ve Talebi Etkileyen O Malın Talebi Dışındaki Faktörler

10	Bolluk Paradoksu (King Kanunu), Örümcek Ağı Teoremi: Üretim Fiyat Değişmelerine İntibakının Gecikmesinden Kaynaklanan Devresel Fiyat Dalgalanmaları
11	Tarımsal Ürün Fiyatlarına Devlet Müdahalesi
12	Faydanın Ölçülebilirlik Problemi ve Tercih Sıralaması, Eş Marjinal Fayda İlkesi ve Tüketici Dengesi (Kardinal Yaklaşım)
13	Farksızlık Analizi ve Tüketici Dengesi (Ordinal Yaklaşım),
14	Fiyatların Değişmesi, Tüketici Dengesi, Ferdi Talep Eğrisi
15	Kısa Dönem ve Azalan Verimler Kanunu ve Ortaya Çıkış Nedenleri
16	Uzun Dönem ve Ölçeğe Göre Getiri
17	Eş Ürün Analizi ve Eş Maliyet Doğrusu, Üretim Maliyeti ve Zaman: Kısa ve Uzun Dönem Maliyet Eğrileri
18	Firma Dengesi veya Kar Maksimizasyonu
19	Tam Rekabet Piyasası Tanımı, Tam Rekabet Piyasasında Kısa ve Uzun Dönem Firma ve Endüstri Dengesi
20	Aksak Rekabet Piyasasının Ortaya Çıkış Nedenleri ve Türleri
21	Monopolün Ortaya Çıkış Nedenleri ve Monopolde Denge, Monopolde Fiyat Farklılaştırması
22	Monopolle Rekabet Piyasasında Kısa ve Uzun Dönem Firma Dengesi
23	Oligopol Tanımı ve Dirsekli Talep Eğrisi (Sweezy Modeli)
24	Üretim Faktörlerinin Fiyatlaması (Faktör Arzı ve Talebi), Faktör Fiyatlarının Oluşumu, Emek ve Ücret Oluşumu, Toprak ve Rant, Sermaye ve Girişim, Girişim ve Kar
25	Gelir Dağılımı Politikası, Kişisel Gelir Dağılımında Eşitsizliğin Ölçülmesi (Lorenz Yöntemi ve Gini Katsayısı)
26	Klasik Ekonomik Düşünce, Keynes Devrimi ve Makroekonomik Akımın Doğuşu
27	Milli Gelir, Milli Gelir Hesaplama Yöntemleri ve Milli Gelir İle İlgili Kavramlar
28	Tüketim Harcamaları, Tüketim Fonksiyonu ve Tüketim Eğilimi
29	Tasarruf, Tasarruf Fonksiyonu ve Tasarruf Eğilimi
30	Yatırım ve Yatırım Fonksiyonu
31	Dışa Kapalı ve Açık Ülkelerde Milli Gelirinin Belirlenmesi
32	Tam İstihdam Milli Geliri ve Fiyatlar Genel Düzeyi Arasındaki İlişkiler, Kısa ve Uzun Dönemde Milli Gelir ve Fiyatlar Genel Düzeyi Arasındaki İlişkiler
33	Paranın Özellikleri, Para Çeşitleri ve Emisyon Rejimleri, Paranın Makro Ekonomideki Rolü (Para Talebi, Para Arzı ve Faiz Haddi)
34	Milli Gelirin Genel Dengesi: Para ve Mal Piyasasında Eşanlı Denge
35	Paranın Değeri Sorunu: Para Miktarı İle Fiyatlar Genel Düzeyi Arasındaki İlişki
36	Merkez Bankasının Para Politikasını Kontrolü: Para Politikası Araçları
37	Enflasyon, İstihdam, İşsizlik ve Enflasyon ile İşsizlik Arasındaki İlişki
38	Ekonomik Hayattaki Konjonktürel Dalgalanmalar

39	Ekonomik İstikrar Politikaları: Keynesyen Maliye ve Monetarist Para Politikaları
40	Klasik Dış Ticaret Teorileri (Arz Yönlü Dış Ticaret Teorileri), Heckscher-Ohlin Teorisi (Faktör Donanımı Teorisi)
41	Dış Ticaret Hadleri ve Az Gelişmiş Ülkelerin Aleyhine İşlemesi Sorunu, Hükümetin Dış Ticarete Müdahale Nedenleri, Dış Ticarete Müdahale Araçları
42	Uluslararası Ticaretin Serbestleşmesi
43	Dış Ödemeler Bilançosunun Ana Kalemleri ve Dış Ödemeler Bilançosu Dengesizlikleri
44	Döviz Piyasası (Döviz Arzı, Döviz Talebi ve Döviz Kurunun Oluşumu)
45	Uluslararası Para Sistemleri
46	Ekonomik Gelişme, Kalkınma ve Büyüme Kavramları, Gelişmekte Olan Ülkeler ve Ekonomik Kalkınma

B. Bulgular

Güçlük endeksi 0 ile 100 arasında değer almaktadır. Literatürde, güçlük endeksi 10 ve altındaki konular, düşük güçlük dereceli konular olarak sınıflandırılmakta ve bunların anlaşılmasında fazla sorun yaşanmadığı kabul edilmektedir. Bu nedenle çalışmada güçlük endeks değeri 10 ve altında çıkan konular üzerinde durulmamıştır.

Güçlük endeks değerleri 10-15 arasında olan konular orta güçlük dereceli konular olarak, 15 ve üzerinde güçlük endeks değerine sahip konular ise yüksek güçlük dereceli konular olarak sınıflandırılmaktadır. Orta ve yüksek güçlük dereceli konular öğrencilerin zor anladığı konulardır. Bu nedenle bu çalışmada, orta ve yüksek güçlük dereceli konuların zor anlaşılma nedenleri üzerinde durulmuştur.

Tablo 2’de orta güçlükteki konuların endeks değerleri yer almaktadır.

Tablo 2: Endeks Değerine Göre Orta Güçlükte Olan Konular

<i>KONULAR</i>	<i>GÜÇLÜK ENDEKSİ</i>
Tam Rekabet Piyasasında Denge Fiyatı (Piyasa Fiyatı), Tam Rekabet Piyasasının Tanımı, Arz ve Talep Değişmelerinin Piyasa Fiyatına Etkisi, Piyasa Dengesi ve Zaman	14.70
Arzı ve Talebi Etkileyen O Malın Talebi Dışındaki Faktörler	10.83
Tarımsal Ürün Fiyatlarına Devlet Müdahalesi	11.56
Monopolün Ortaya Çıkış Nedenleri ve Monopolde Denge, Monopolde Fiyat Farklılaştırması	14.21
Üretim Faktörlerinin Fiyatlaması (Faktör Arzı ve Talebi), Faktör Fiyatlarının Oluşumu, Emek ve Ücretlerin Oluşumu, Toprak ve Rant, Sermaye ve Girişim, Girişim ve Kar	12.42
Milli Gelir, Milli Gelir Hesaplama Yöntemleri ve Milli Gelir İle İlgili Kavramlar	11.85
Tasarruf, Tasarruf Fonksiyonu ve Tasarruf Eğilimi	10.30
Yatırım ve Yatırım Fonksiyonu	14.28
Dışa Kapalı ve Açık Ülkelerde Milli Gelirinin Belirlenmesi	12.40

Paranın Özellikleri, Para Çeşitleri ve Emisyon Rejimleri, Paranın Makro Ekonomideki Rolü (Para Talebi, Para Arzı ve Faiz Haddi)	13.29
Klasik Dış Ticaret Teorileri (Arz Yönlü Dış Ticaret Teorileri), Heckscher-Ohlin Teorisi (Faktör Donanımı Teorisi)	12.42
Dış Ticaret Hadleri ve Az Gelişmiş Ülkelerin Aleyhine İşlemesi Sorunu, Hükümetin Dış Ticarete Müdahale Nedenleri, Dış Ticarete Müdahale Araçları	12.15
Dış Ödemeler Bilançosunun Ana Kalemleri ve Dış Ödemeler Bilançosu Dengesizlikleri	13.44
Döviz Piyasası (Döviz Arzı, Döviz Talebi ve Döviz Kurunun Oluşumu)	14.81

Aşağıda Tablo 3'te, güçlük endeks değerleri 15 ve üzerinde olan konular yer almaktadır. Öğrencilerin büyük bir çoğunluğunun anlamakta zorluk çektikleri bu gruba Tablo 3'teki 20 konu girmektedir.

Çalışmanın ilk aşamasında, konuların güçlük endeksleri hesaplanarak, öğrencilerin hangi konuları anlamada güçlük yaşadığı belirlenmiştir. Tablo 2 ve 3'de de görüldüğü gibi orta ve yüksek güçlük endeks değerleri kapsamına 34 konunun girdiği belirlenmiştir. Bu sonuç, İktisada Giriş dersinin zor anlaşılan bir ders olduğunun göstergesi olarak kabul edilebilir. Çalışmanın ikinci aşamasında, orta ve yüksek güçlük endeksi değerine sahip olan konuların anlaşılmasında yaşanan zorlukların nedenlerinin belirlenmesine yönelik ikili görüşme anket sonuçlarına yer verilmektedir.

Tablo 3: Yüksek Güçlük Endeks Değerine Sahip Olan Konular

<i>KONULAR</i>	<i>GÜÇLÜK ENDEKSİ</i>
Ana Kavramlar (Üretim, Mal, Hizmet ve Fayda), Pozitif İktisat-Normatif İktisat Kavramları	15.81
İktisat Biliminde Teorilerin Oluşturulması	16.46
Talebin Fiyat Esnekliği	16.07
Arz Esnekliği	15.42
Bolluk Paradoksu (King Kanunu), Örumcek Ağı Teoremi: Üretimin Fiyat Değişmelerine İntibakının Gecikmesinden Kaynaklanan Devresel Fiyat Dalgalanmaları	19.64
Faydanın Ölçülebilirlik Problemi ve Tercih Sıralaması, Eş Marjinal Fayda İlkesi ve Tüketici Dengesi (Kardinal Yaklaşım)	15.70
Eş Ürün Analizi ve Eş Maliyet Doğrusu, Üretim Maliyeti ve Zaman: Kısa ve Uzun Dönem Maliyet Eğrileri	20.36
Firma Dengesi yada Kar Maksimizasyonu	15.73

Tam Rekabet Piyasası Tanımı, Tam Rekabet Piyasasında Kısa ve Uzun Dönem Firma ve Endüstri Dengesi	26.90
Aksak Rekabet Piyasasının Ortaya Çıkış Nedenleri ve Türleri	16.32
Monopollü Rekabet Piyasasında Kısa ve Uzun Dönem Firma Dengesi	18.04
Oligapol Tanımı ve Dirsekli Talep Eğrisi (Sweezy Modeli)	25.60
Klasik Ekonomik Düşünce, Keynes Devrimi ve Makroekonomik Akımın Doğuşu	26.94
Tam İstihdam Milli Geliri ve Fiyatlar Genel Düzeyi Arasındaki İlişkiler, Kısa ve Uzun Dönemde Milli Gelir ve Fiyatlar Genel Düzeyi Arasındaki İlişkiler	20.20
Milli Gelirin Genel Dengesi: Para ve Mal Piyasasında Eşanlı Denge	21.42
Merkez Bankasının Para Politikasını Kontrolü: Para Politikası Araçları	15.62
Ekonomik Hayattaki Konjonktürel Dalgalanmalar	23.40
Ekonomik İstikrar Politikaları: Keynesyen Maliye ve Monetarist Para Politikaları	29.37
Uluslararası Para Sistemleri	16.02
Ekonomik Gelişme, Kalkınma ve Büyüme Kavramları, Gelişmekte Olan Ülkeler ve Ekonomik Kalkınma	16.57

3. İKİLİ GÖRÜŞME ANKETLERİNİN DEĞERLENDİRİLMESİ

Konuların güçlük endekslerinin belirlenmesi, hangi konuların öğrenciler tarafından zor anlaşıldığının görülmesini sağlamıştır. Bununla birlikte, öğrenmede karşılaşılan zorlukların nedenlerinin belirlenmesi, en az zor anlaşılan konuların belirlenmesi kadar önem taşımaktadır. Bu nedenle çalışmanın ikinci aşamasında, farklı bölüm ve sınıflardan (örnekleme yer alan) 110 öğrenciyle ikili görüşme yapılmıştır. Bu öğrenciler, ankete katılan öğrencilerin %51'ini temsil etmektedir. İkili görüşmelerde, çalışma için hazırlanan ikili görüşme formu kullanılmıştır. Bu formda yer alan soru seçenekleri, önceki dönemde alınan İktisada Giriş dersinin öğreniminde yaşanan zorlukların daha kolay hatırlanması ve daha geniş yorum yapılabilmesi amacıyla açık uçlu tutulmuştur. Daha sonra bu formlarda tekrar edilen görüşlere bağlı olarak anlama zorluklarının nedenleri incelenmiştir.

Yapılan analizlere bağlı olarak dersin güç anlaşılmasının nedenleri 7 başlıkta tartışmaya açılmıştır. Bu başlıklar şunlardır:

1. Dersin İngilizce okutulmasından kaynaklanan sorunlar.
2. Matematik bilgisinin yetersizliği.
3. Şekil çizme ve yorumlama konusunda yaşanan sorunlar.
4. Ders süresine bağlı olarak yaşanan sorunlar.
5. Ön bilgi eksiklikleri.
6. Sınavlara yönelik çalışmanın konuların öğrenimine ve dersin başarısına etkisi.
7. Dersin sunumundan kaynaklanan sorunlar.

1. Dersin İngilizce Okutulmasından Kaynaklanan Sorunlar

İkili görüşme yapılan öğrencilerin %42'si İngilizce bilgilerinin dersi anlayabilecek ölçüde yeterli olmadığını, %52'si yeterli olduğunu, %6'sı ise derse aktif olarak katılımını sağlayacak ölçüde çok iyi olduğunu belirtmişlerdir.

İngilizce bilgisi yetersiz olan öğrenciler, dersin İngilizce okutulmasına bağlı olarak, ders içinde konuları takip edememekte, bu nedenle bazı konuları anlamada güçlük yaşamaktadır. Bununla birlikte İngilizce seviyesi iyi olan öğrenciler de ders içinde anlamakta zorlandıkları bazı konuları ancak daha sonra çalıştıklarında daha iyi anlayabildiklerini belirtmektedirler. Bu durum öğrencilerin büyük bir çoğunluğunun İngilizce düzeylerinin yetersiz olmasına bağlı olarak, dersi anlama güçlüğü yaşadıklarını ortaya koymaktadır.

Dersin İngilizce anlatılmasından kaynaklanan diğer bir sorun ise, konuların birebir Türkçe'ye çevrilmesi nedeniyle ortaya çıkan mantık boşluğudur. Öğrenciler dersin konularıyla ilgili çoğunlukla ön bilgiye sahip değildirler. Bu durum konuların çevirileri sırasında anlam boşluğu yaşamalarına neden olmaktadır. Bununla birlikte, dersin yabancı bir dille verilmesi sonucunda öğrencilerin yorum yetenekleri ve sorgulama güçleri sınırlanmaya ve birçok konuyu anlamadan ezbere yönelmelerine neden olmaktadır. Ayrıca, İngilizceleri yetersiz olan bazı öğrencilerin, dersi anlamaya çalışmadan, matematiksel ilişkileri kullanabileceği konuları saptayıp, dersi geçmeye yöneldiği de belirlenmiştir.

Dersin İngilizce verilmesi, yabancı dili yetersiz öğrencilerde sorun yaratmaktadır. Ancak yabancı dil öğreniminin üniversite eğitimdeki yeri de son derece önemlidir. Bu nedenle, bu ikisini dengeleyecek bir çözüm yolunun bulunması gerekmektedir. Bu konuda, öğrencilerden tek başlarına ya da bir grup olarak ders konularından birinden ödev hazırlamaları istenebilir. Ödevin hazırlanması aşamasında kişisel veya grup sorumluluğu taşıyan öğrenciler düzenli olarak çalışmak ihtiyacı duyacaklardır. Ödevleri hazırlamak için farklı İngilizce kaynaklar okumaları ve bunları derleyerek İngilizce olarak sunmaları ise mesleki İngilizcelerinin gelişmesini sağlayacaktır.

2. Matematik Bilgisinin Yetersizliği

İktisada Giriş dersinde güç bulunan konular arasında matematik bilgisi gerektiren konuların da yer aldığı görülmektedir. Bu nedenle ikili görüşmelerde öğrencilere, lise ve üniversitede aldıkları matematik eğitiminin yeterli olup olmadığı ve iktisadi ilişkilerde matematiği kullanabilme yeterlilikleri sorulmuştur. Görüşmelere katılan öğrencilerin %72'si matematik seviyelerinin yeterli olduğunu cevabını verirken, %45'i matematik konusunda yaşadıkları sorunun bu bilgilerin iktisada nasıl uygulanacağını bilmemelerinden kaynaklandığını ifade etmişlerdir. Bu sorun sonraki dönemlerde verilen ve matematik bilgisi gerektiren iktisat derslerinin de başarısını etkileyeceğinden oldukça önemlidir.

Bu nedenle, ilk iki dönem verilen matematik derslerinde, temel matematiksel ilişkiler yanında kısmi olarak iktisadi ilişkilerin de verilmesi, sorunun giderilebilmesini sağlayabilecektir. Böylece, öğrenciler, matematik dersinde gördükleri bilgileri, iktisat alanında uygulama becerisi kazanabileceklerdir.

3. Şekil Çizme ve Yorumlama Konusunda Yaşanan Sorunlar

İkili görüşmelerde ortaya çıkan diğer bir sonuç, karmaşık şekiller içeren konuların daha zor anlaşıldığıdır. Öğrencilerin %61'i, anlamada zorlandıkları konular arasında çok fazla ve karmaşık şekillerin yer aldığını, buna bağlı olarak konuların güç bulunduğunu belirtmişlerdir.

Şekillerin karmaşık olduğu konularda öğrenciler, ders içinde sadece slayt kullanımının, anlamalarını zorlaştırdığını, şekilleri kavrayamadıklarını, bu nedenle konuları anlamada şekillerin açıklayıcı gücünden yararlanamadıklarını belirtmektedirler. Görüşmelere katılan öğrencilerin %48'ine göre, şekillerin karmaşıklığı konuların anlaşılmasını zorlaştırmakta ve şekilleri sınavlarda ezberledikleri ölçüde, bir resim gibi çizmeye çalıştıklarını ifade etmektedirler.

Bu konuda yaşanan sorunların giderilmesinde, şekillerin slaytlar yanında tahtaya da çizilerek anlatılması, karmaşık bulunan şekillerde kurulan ilişkilerin daha ayrıntılı olarak ve gerekirse ek şekillerle anlatılmasının faydalı olacağı düşünülmektedir. Bunun yanında şekilleri çizerken, değişkenlerin ne gibi ilişkiler sergilediği, birbirini nasıl etkilediği ve ne gibi sonuçların

yaşanabileceğinin anlatılması, şekillerin çizim mantığının öğrencilere aktarılmasını sağlayacaktır. Yine şekillerin çiziminde öğrencilerin tahtaya kaldırılarak, aşamalı çizimler yaptırılması kalıcı öğrenmeyi sağlayacaktır.

Diğer bir yöntem; bilgisayar ortamında kullanılan paket programlardan yararlanarak zaman ve yer kısıtı yaşamadan konuların uygulamalı olarak anlatımıdır. Öğrenciler bu programları kullanarak konuları uygulamalı öğrenebilirler. Örneğin, para ve maliye politikalarındaki değişikliklerin ekonomiye etkilerini uygulamalı olarak görme imkanı veren bir program, öğrencilere, uygulayacakları politika stratejilerinin etkilerini hemen görme şansı verebilecektir. Bu durum aynı zamanda, teorilerin gerçek hayattan kopuk olmadığını da kavranılmasını kolaylaştırır.

4. Ders Süresine Bağlı Olarak Yaşanan Sorunlar

İkili görüşmelere katılan öğrencilerin %63'ü, ders saatlerinin uzun olmasının, özellikle blok derslerin konuları anlamada güçlük yaşamalarına neden olduğunu belirtmişlerdir. Derslerin blok yapılması konsantrasyon kaybına neden olarak, konuların takip edilmesini zorlaştırmaktadır. Aynı şekilde %35'i de konsantrasyonlarının yüksek olduğu dakikalarda anlatılan konuları daha kolay anlayabildiklerini belirtmişlerdir.

Bu durum öğrenmede yaşanan zorluklardan biri olan konsantrasyon kaybı sorununu ortaya koymaktadır. Öğrenciler, dikkatleri dağıldığı dakikalardan itibaren konuları takip edememekte ve daha sonra ise kendi çabaları ile anlamada zorluk yaşamaktadırlar.

Bu sorunun giderilmesiyle ilgili olarak, ders saatlerinin uzun tutulmaması ve ders içinde konular arasında geçiş yapılırken küçük aralar verilmesi önerilebilir. Öğrencilerin dersi dikkatle takip edebilmesi konuların kolay anlaşılması için yararlı olacaktır. Bununla birlikte ders içinde belirli aralıklarla öğrencilerin dikkatleri farklı noktalara kaydırılarak, tekrar konsantrasyonlarını kazanmaları sağlanabilir. Örneğin belirli bir süre ders işlenmesinden sonra, daha önce hazırlanan sorular, problemler öğrencilere verilerek küçük bir tartışma yapılabilir.

Ayrıca, öğrencilere hazırladıkları projelerle ilgili kısa açıklamalar yapma fırsatı verilebilir. Böylece, klasik yöntemin getirdiği monotonluk ve dikkat dağınıklığı ortadan kaldırılabilir.

5. Ön Bilgi Eksiklikleri

Güçlük endeksi değeri yüksek çıkan konular arasında; Üretim Maliyeti, Tam Rekabet Piyasasında Uzun Dönem Firma ve Endüstri Dengesi, Aksak Rekabet Piyasalarının Ortaya Çıkış Nedenleri, Oligopol Tanımı ve Dirsekli Talep Eğrisi gibi konuların yer alması, öğrencilerin piyasanın arz (üretim) yönü ve firma kararları ilgili konuları anlamada zorluk yaşadığını ortaya koymaktadır. Öğrencilerin önemli bir bölümünün (%28'i) ekonominin üretim yönü ve piyasaların işleyişi konularında daha önce bilgi sahibi olmadıkları için zorlandıkları, oysa talep, tüketici davranışları gibi ekonomik hayatta karşılaştıkları ve tanıdık gelen kavramları içeren konuları daha kolay anladıkları belirlenmiştir.

Öğrencilerin temel sorunlarından biri olan iktisat terminolojisinin ağır ve çok sayıda terim içermesi ve yaşanan ön bilgi eksikliği, dersin daha da güç bulunmasına neden olmaktadır. Bu sorun ise, güç bulunan konuların daha fazla örnek ve güncel olaylarla somutlaştırılması gerektiğini ortaya koymaktadır.

6. Sınavlara Yönelik Çalışmanın Konuların Öğrenimine ve Dersin Başarısına Etkisi

Yapılan ikili görüşmelerde bazı konuların daha kolay öğrenilmesinde sınavların da etkili olduğu belirlenmiştir. Öğrencilerin %47'si, sınavda çıkabileceğini düşündükleri konuları daha dikkatli dinlediklerinden ve daha fazla çalıştıklarından daha iyi ve kolay anlayabildiklerini ifade etmişlerdir. Öğretim üyelerinin derste bazı konular üzerinde ağırlıklı olarak durmaları, öğrencilerin bu konuları sınavda çıkabileceği düşüncesiyle daha fazla çalışarak anlamalarına neden olmaktadır.

Görüşmeye katılan öğrenciler, çok seçenekli soruların, grafiklerin, sayısal ve sözel soruların yer aldığı karma sınav sisteminin ders başarılarını arttırdığını belirtmektedirler. İngilizce seviyelerinin yetersiz olması nedeniyle klasik sınav yapılması durumunda başarılarının düşebileceği yönünde görüşler belirtmişlerdir.

Sınav sisteminin konuların öğreniminde etkili olması, sınav sayısı ve yöntemi ile ilgili seçeneklerin de gözden geçirilmesi gerektiğini ortaya koymaktadır. Öğrencilerin, bir ara sınav ve bir yarı yıl sonu sınavı ile değerlendirmesi seçeneği yanında, daha sık aralıklarla ve farklı ağırlıklarda küçük sınavlar yapılması başarılarını artırabilir. Çünkü öğrenciler bu sınavlar için daha düzenli çalışmak zorunda kalacaklardır. Farklı bir yöntem olarak, bir konu anlatımının öncesinde o konuyla ilgili başlıklarda küçük testler uygulanabilir. Bu yöntemle öğretim üyeleri öğrencilerin derslere hazırlıklı gelmelerini sağlayabilir, konuya bakış açılarını ve onlar tarafından konunun nasıl anlaşıldığını görebilir ve öğrencilerdeki konu ile ilgili ön bilgi eksikliklerini ortaya çıkarabilir. Aynı zamanda, test sonuçlarına bağlı olarak konunun genel olarak nasıl ve ne kadar anlaşıldığını, nelerin eksik kaldığını görerek özellikle ders anlatımını buna göre düzenleyebilir. Bu durum öğrencilerin ders öncesi hazırlık yapmasını sağlayacak ve derslerin daha verimli geçmesinde de etkili olacaktır.

7. Dersin Sunumundan Kaynaklanan Sorunlar

İkili görüşmelere katılan öğrencilere dersin anlatım şekli, kullanılan yöntem ve malzemelerle ilgili sorular sorulmuş, dersin sunumundan kaynaklanan anlama zorlukları belirlenmeye çalışılmıştır.

Dersin sunumundan kaynaklanan sorunların nedenlerinden biri, konuların basitleştirilmeden ve ayrıntıya girilmeden anlatılmasıdır. Yapılan görüşmelerde öğrencilerin %68'i konuları, anlatım biçiminin karmaşık olmasına bağlı olarak, güç anladıklarını belirtmişlerdir. Bu sonuca bağlı olarak, dersin basit bir anlatım ile sunulması konuların daha kolay anlaşılmasını sağlayacaktır. Öğrencilerin %54'ü, derslerde kavramların örnekler verilerek somutlaştırılmasının anlama zorluklarını önemli ölçüde azalttığını belirtmektedirler.

İktisat eğitiminde klasik yöntemlerin kullanımı yaygın olarak devam etmektedir. Öğretim üyeleri çoğunlukla dersi tamamen kendileri anlatmaktadırlar. Bu durum öğrencileri ders içinde pasif alıcı durumuna sokmaktadır. Öğrenciler ise derse hazırlık yapmadan, öğretim elemanlarının bilgi ve görüşleriyle bağlantılı olarak dersi anlamaya çalışmaktadırlar. Sınav dönemleri geldiğinde dönem içinde işledikleri tüm kavram ve ilişkileri bir anda öğrenmeye çalışmakta ve çoğunlukla ezberlemek zorunda kalmaktadırlar. Bu süreç sınav sonrasında ezberlenen bilgilerin unutulması ile sonlanmaktadır. Görüşmelere katılan öğrencilerin %73.3'ü, derse soru-cevap yoluyla, daha aktif şekilde katılmak istediklerini belirtmişlerdir.

Son yıllarda öğrenci merkezli iktisat eğitimi çalışmalarında eğitmenin rolü, bilginin kaynağı olmaktan çok, öğrenme sürecinin yöneticisi ve öğrencilere kendi eğitimlerinin sorumluluğunu veren bir rehber olarak belirtilmektedir. Öğrencilerin derse aktif şekilde katılmaları, eleştirel düşünme becerilerini kullanıcı yönde tartışma ortamlarının yaratılması, dersi öğrenmede kendilerine sorumluluk verilmesi ve ortak çalışmalarda bulunmaları, çok yönlü düşüncelerini ve konuları daha kolay kavramalarını sağlamaktadır.

Bunun yanında iktisat eğitiminde bilgisayar desteğinin kullanılması da oldukça önemlidir. Daha esnek şartlar ve uygulama imkanı veren bilgisayar destekli eğitimle öğrencilerin internet ortamından yararlanarak daha fazla araştırma yapması sağlanabilir. Yine internette tartışma ortamlarının yaratılması daha dikkatli çalışmalarını sağlayabilir. Bununla birlikte bir çok kullanıcının bilgi alış verişinde bulunması da anlatım dilinin güçlenmesini sağlayacaktır. Ayrıca, öğrenciler iktisat terminolojisine daha kolay hakim olabilecek ve dersler daha zevkli halde yürütülebilecektir.

Etkili bir eğitim için, özellikle iktisat derslerinde son derece uygun olacak "probleme dayalı öğrenme yaklaşımı" ile dersler işlenebilir. Son yıllarda oldukça gündemde olan bu yaklaşımla, dersin belirli bölümlerinde, konu ile ilgili önceden hazırlanan problemler öğrencilere verilerek tartışmaya açılabilir. Bu problemlerin özellikle günlük hayatla da bağlantılı olması, yöntemin daha etkin kullanılmasını sağlayacaktır. Öğrenciler verilen sorunu çözerken hem bilgilerini kullanarak ezberden uzaklaşacak, hem de derse aktif olarak katılabileceklerdir.

Dersin sınıf dışı faaliyetlerle desteklenmesi, yardımcı kaynaklarla zenginleştirilmesi, ödevler yoluyla konuların öğrenciler tarafından araştırılmasının teşvik edilmesi; tartışmaya, sorgulamaya, düşünmeye yönelik hazırlanan bir ders programıyla ders yükünün öğretim üyeleri ve öğrenciler arasında paylaşılmasını sağlayacaktır. Böylece öğrencilerin, yazma, okuma ve düşünme faaliyetleri gelişecek ve iktisat eğitiminden aradıkları somut fayda sağlanmış olacaktır.

Bunun yanında, araştırma görevlileriyle öğrenciler arasındaki iletişimin güçlendirilmesi önerilebilir, çünkü öğrenci-araştırma görevlisi iletişimi daha kolaydır. Bu iletişimin güçlenmesi ile hem öğrenciler zorlandıkları konuları daha kolay anlayabilir, hem de öğretim üyesi-öğrenci iletişimi artabilir.

KAYNAKÇA

- Ausubel, D. P., Novak, J. D. ve Hanesian, H. (1978) *Educational Psychology: A Cognitive View*. London: Holt, Rinehart and Winston, Inc.
- Bahar, M. (2001) "Students' Learning Difficulties in Biology: Reasons and Solutions", **ECER** (European Conference on Educational Research)'de sunulan bildiri, Lille, Fransa.
- Bahar, M., Jhonstone, A. H. ve Hansell, M. H. (1999) "Revisiting Learning Difficulties in Biology", *Journal of Biological Education*, 33 (2), s. 84-86.
- Bristol, K., Fehr, D., Tripp, G. (2003) "Using An Academic Trading Room To Enhance Economics Literacy Training" *Working Paper, Southern New Hampshire University*. No. 06. <http://www.snhu.edu/cfs/WorkingPaperSeries.html>.
- Chizmar, J. F. ve Walbert, M. S. (1999) "Web-based Learning Environments Guided by Principles of Good Teaching Practise", *The Journal of Economic Education*, 30 (3).
- Cohn, C. L. (1999) "Cooperative Learning in a Macroeconomics Course. *College Teaching*, 47 (2).
- Greenlaw, S. A. (1999) "Using Groupware to Enhance Teaching and Learning in Undergraduate Economics", *The Journal of Economic Education*, 30 (1).
- Jhonstone, A. H. (1993) "The Development of Chemistry Teaching –A Changing Response to Changing Demand", *Journal of Chemical Education*, 70, s. 701-705.
- Jhonstone, A. H. & Mahmoud, A. N. (1980) "Isolating Topics of High Perceived Difficulty in School Biology", *Journal of Biological Education*, 14 (2), s. 163-166.
- Jhonstone, A. H. & El-Banna, H. (1989) "Understanding Learning Difficulties - A Predictive Research Model", *Studies in Higher Education*, Volume 14, No. 2.
- Jhonstone, A. H. & MacDonald J. J. & Webb. D. G. (1977) "Chemical Equilibrium and Its Conceptual Difficulties", *Education in Chemistry*, Vol. 14, No. 6, November.
- Parish, T.S. (1999) "The Essential Elements of Motivation for Students and Teachers", *Education*, 119 (4).
- Robinson, J. N. (1983) "A Macroeconomic Stabilization Game: Design, Development, and Testing", *Journal of Economic Education*, 14(3), s.67-74.
- Sublett, M.D. (1999) "Turning Listeners Into Active Learners", *College Teaching*, 47 (1).
- Tuckman, B. W. (1998) "Using Tests as an Incentive to Motivate Procrastinators to Study", *The Journal of Experimental Education*, 66 (2), s. 141-148.